

پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی مهارت آموزی و اشتغال

مبانی دینی و قرآنی مهارت آموزی در نظام جامع فنی و حرفه ای

چکیده

امروزه در جهان معاصر گرایش منابع انسانی به مهارت ورزی با عنایت به تنوع حرف و پیشه ها امری بسیار مشهود و ملموس است. نظام های آموزش، یکی از عوامل مهم

ارتقاء و توسعه مهارت های فنی و حرفه ای در جهان به شمار می روند. در کشور ما نیز وزارت آموزش و پرورش و سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور و هنرستانها با زیر مجموعه ها، سازمان ها و مراکز دولتی و خصوصی وابسته و مرتبط متولی این آموزش ها هستند.

در این مقاله سعی شده است به اهمیت و جایگاه آموزشهای مهارتی و اخذ مهارت توسط افراد در ایجاد اشتغال پایدار و دوری از اشتغال کاذب برای رسیدن به یک توسعه پایدار و بهداشت روانی برای هر فرد به طور کامل بیان نمود. کسب مهارت و ایجاد شغل مناسب آنچنان با اهمیت است که دین مبین اسلام، ائمه معصومین و قانون اساسی ماده ۲۸ صراحتاً بر آن تأکید دارند. اسلام انسان بدون مهارت و شغل را نمی پسندد.

امروزه صراحتاً بیان می گردد برای رسیدن به توسعه به ویژه توسعه پایدار و از بین بردن معضل بیکاری که از مشکلات تمامی کشورهای در حال توسعه می باشد نمی توان گذر کرد مگر با آموزش تمامی افراد جهت اخذ مهارت های متنوع برای افزایش و ایجاد اشتغال، از شاخصهای یک جامعه پیشرفته می باشد. نداشتن مهارت در بین تحصیلکردگان از معضلات کشور بعد از فراغت از تحصیل است.

در این پژوهش سعی شده است با تبیین جایگاه و اهمیت آموزش مهارت ورزی در مبانی قرآنی برای تشویق و ترغیب افراد و کاراموزان که منجر به اشتغال و توسعه پایدار میگردد توجه خاص صورت گیرد.

کلیدواژه: مهارت آموزی، نظام فنی و حرفه ای، آموزش مهارتی جایگاه آموزش در دین

مقدمه

یکی از ویژگیهای ادیان الهی دستورات خاص نسبت به مهارت و مهارت ورزی پیروان آن است. یکی از فرازهای زیبای زندگی پیامبر (ص) عنایت به این مسئله است آن جا که می فرماید: (حلال ترین چیزی که بنده می خورد ناشی از کسب و کار (تولیدی و مهارتی) است که به دست خود و با دقت انجام می دهد (کاشانی، ۱۳۶۰، ج ۳ ص ۱۶۵)^۱

همانطور که در این روایت می بینیم تأکید صریح و دستوری و داشتن حالت تشویقی ترغیبی به امر مهارت آموزی در دین واضح و مبرهن است و خود پیامبر (ص) به آن عامل بوده است و این مسئله تا آنجا مهم است که همتای عبادت و پرستش

پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی مهارت آموزی و اشتغال

نهاده شده است آن جا که می فرماید: خوشبخت و زندگی پاکیزه کسی دارد که آئین اسلام را پذیرفته باشد و به قدر معاش خود درآمد دارد و قوای بدنش نیرومند است.^۱ (بحار الانوار جلد ۱۵ ص ۲۶۳) یا در جای دیگر می فرمایند: «**من لا معاش له لا معاد له**» یعنی اگر کسی زندگی مادی او تامین نشد و نتوانست به امور مادی خود مسلط شود دنبال معاد و دین هم نخواهد رفت.

پیامبر گرامی اسلام «ص» در خصوص مذمت بیکاری و تاثیر در زندگی انسانها فرمود: **اخشى ما خشيت على امتي كبر البطن و مداومه النوم و الكسل و ضعف اليقين بر امت خویش، بیشتر از شکم پرستی، پرخواهی و بیکاری و بی ایمانی** بیمناکم. (نهج الفصاحه ص ۱۹)

امروزه در دنیا و در نظام های آموزشی پیشرو، فعالیت های آموزشی علاوه بر «علم گرایی» مهارت پیشه گی را نیز در تداوم آموزش نظری امری خطیر و تعیین کننده می دانند. در چنین دیدگاهی، هدف مدیریت کلان و برنامه ریزی بیشتر توانا ساختن است تا دانشمند پروری است. همانطور که امروزه در کشور ما این رویکرد با تلاش های مضاعف سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور با جدیت مجدانه تعقیب و رصد می شود.

مقام معظم رهبری نیز در دیدار کارآفرینان عرصه های مختلف تولیدی، صنعتی، معدنی، کشاورزی و خدمات فرمودند: ایران بزرگ امروز بیش از هر زمان دیگر به کار و کارآفرینی نیاز دارد تا همچون عقابی تیز پرواز، در فضای پیشرفته و آبادانی و افتخار اوج گیرد. و باز می فرماید: **ایران به موازات نیاز به علم، به پنجه های کارآمد هم نیاز دارد.** (آیت الله خامنه ای، ۱۳۸۹ ص ۲). همان طوری که **حضرت امام علی (ع)** نیز تاکید و تصریح می فرمایند که: خداوند انسان مومنی را دوست می دارد که مهارت ورز و امین باشد^۲. (شیخ صدوق، ۱۳۹۰ ه. ق، ج ۲ ص ۵۹). و **پیامبر اکرم (ص)** فنی تر و حرفه گرا تر می فرمایند: **حلال ترین چیزی که بنده می خورد ناشی از کسب و کار صنعتی (تولیدی و مهارتی) است که به دست خود و با دقت انجام می دهد** ۱ (کاشانی، ۱۳۶۰، ج ۳ ص ۱۶۵)

در حال حاضر این آموزش ها در جمهوری اسلامی ایران در سه بخش اصلی توسط آموزش و پرورش، دانشگاه جامع علمی و کاربردی و **سازمان آموزش فنی و حرفه ای** کشور اجرا می گردند که تعاملات خوبی بین این سه حوزه می باشد.

در قرآن کریم (اغداد) یعنی فراهم سازی قوا و استعداد یابی (مهارت ورزی) است لذا به دست آوردن قدرت و تهیه نیرو به ویژه تا اندازه ای که رفع نیاز و آبادانی و دشمن هراسی را در پی داشته باشد جز با کار و تلاش و آموزش و مهارت یابی و تولید کالاها و خدمات (اعم از تولیدی، نظامی، خدماتی و فکری - عملی) میسر نمی شود و حفظ و حراست آن موجب دوام و بقای جامعه و انسجام فرهنگی است (اکبری ۱۳۸۰ ص ۱۴)

طوبی لمن اسلم و کان عیسه کفافا و قواه شدادا

۱. قال الامام علی (ع): ان الله تبارک و تعالی یحب المخرتف الامین

پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی مهارت آموزی و اشتغال

با نگاهی غور و ملحوظانه به شغل در کشورمان متوجه می شویم که تربیت نیروی انسانی ماهر و به تعبیر «مقام معظم رهبری» دارای «سرپنجه کارآمد» و همچنین تاکید معظم له مبنی بر «توسعه مهارت های فنی و استمرار نوآوری و ابتکار» (آیت الله خامنه ای، ۱۳۸۹ ص ۳) مستلزم ایجاد یک نظام منعطف، بومی، پاسخگو، کارآمد، رقابتی، قابل تطبیق با نظام رسمی و توانمند در ارتقاء کیفی مستمر طبق تحولات روز و ارتباط با سایر کشورها است.

یکی از عوامل مهم در دستیابی به توسعه سرمایه انسانی توجه به آموزش های مهارتی (فنی و حرفه ای) است. این آموزش ها نه تنها عهده دار تربیت نیروی کار مورد نیاز بخش های مختلف اقتصادی است، بلکه از طریق بستر سازی خود اشتغالی، به حل مشکل بیکاری نیز کمک شایانی می نماید. از منظر نظریه سرمایه انسانی، آموزش عمومی و نظری موجد سرمایه عمومی و آموزش مهارتی موجد سرمایه اختصاصی است. مزیت سرمایه اختصاصی این است که به اتکای مهارت های کسب شده، دارنده گان آن را برای به دست آوردن جایگاه های شغلی بیشتر آماده می سازد. این بینش باعث گردیده است که در بیشتر کشورهای جهان در کنار آموزش های عمومی، آموزش های مهارتی نیز مورد نظر واقع گردد. بر اساس توصیه سازمان یونسکو، همه کشورها نیازمند به یک خط مشی منسجم آموزشی هستند، به نحوی که در آن آموزش های مهارتی به عنوان یک بخش اساسی از این سیستم یکپارچه دیده شده باشد. اهمیت آموزش های مهارتی در کشور عزیزمان ایران بخوبی درک شده است.

بیان مسئله

در ایران سازمان آموزش فنی و حرفه ای متولی اصلی ارائه آموزش های مهارتی در سطح کل کشور می باشد. آموزش هایی که برای هر کشور از اهمیت ویژه ای برخوردار است. امروزه تحصیلکردگان بدون مهارت و بدون تخصص که بعد از فراغت از تحصیل به افراد بیکار جامعه اضافه می گردند و بدلیل نداشتن یک مهارت خاص توانایی جذب بازار کار را ندارند. اهمیت موضوع و کسب یک مهارت با توجه به استعدادها و توانایی های هر فرد تا جایی است که در دین مبین اسلام تأکید بسیاری شده است. احادیث و بیانات معصومین بر این موضوع صحه می گذارد. در ماده ۲۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران صراحتاً اعلام می دارد که دولت موظف است شرایط ایجاد یک شغل مناسب برای هر فرد ایجاد نماید. شغلی که مغایرت با اسلام و منافع و مصالح کشور و دولت نداشته باشد. در این پژوهش بدنبال نشان دادن جایگاه کسب مهارت و اهمیت آن در تمامی کشورها بویژه کشورهایی همانند ایران که در حال توسعه هستند و استفاده از تمامی ظرفیتهای که دین مبین اسلام به آموزش و کسب مهارت و دانش می دهد اشاره می کنیم. مسلماً یک مسلمان دارای حرفه و مهارت مناسب بیشتر می تواند به خود و خلق خدا خدمت نماید. خداوند تأکید زیادی در خدمت رسانی به هم نوع دارد و اینکه بتوان گره ای از کار مردم باز کرد و این مهم ایجاد نمیشود مگر اینکه شما تخصص لازم جهت حل معطلات را داشته باشید. پس محقق بدنبال این موضوع است که جایگاه کسب مهارت و شغل مناسب را در دین اسلام نشان می دهد و بگوید که اسلام اهتمام ویژه ای به این موضوع دارد. که تا به حال آنطور که شاید و بابد به این موضوع پرداخته نشده است.

پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی مهارت آموزی و اشتغال

سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور

پس ما باید از تمام ظرفیتهایی که جایگاه خاص دین در بین مسلمانان بویژه مردم ایران دارد استفاده کنیم . کلام حضرت امیر المومنین (ع) صراحتاً به اهمیت مهارت و شغل مناسب تأکید می کند: همانا خداوند انسان دارای حرفه و مهارت و امین را دوست دارد. بسیاری از معطلات کشور و مردم نشأت گرفته از معضل بیکاری است که دادن آموزش مناسب که نیاز جامعه و بازار باشد و استفاده از ظرفیت مبنای دین در بین کارآموزان از بدو ورود تا خروج آنها احاطه کند مسلماً هم در نوع آموزش و هم در ادامه ورود ب بازار کار مثمر ثمر خواهد بود. امروزه با توجه به مسائلی که در هر کشور وجود دارد و جایگاه نسل جوان باید از تمامی ظرفیتهای استفاده کرد. آموزش همواره باید چندین مقوله را به طور همزمان در پی داشته باشد. مثلاً فردی که علاقمند به کسب مهارت و یا با توجه به نیاز خود مراجعه می کند در کنار آموزش مهارت باید شیوه های مورد نیاز کار را نیز فرا بگیرد. آموزش مهارتی که با کسب دانش، مشتری مداری، جلب اعتماد مردم، رعایت مبنای دینی مثل انصاف و اینکه کارآفرین شود و یک کارآفرین باید چه مواردی را آموزش دیده باشد تا در کار خود موفق باشد. در این مقاله سعی شده است با استفاده از آیات و روایات به اهمیت کسب مهارت پی ببریم و نسل جدید کسب مهارت را مهم بدارد.

حال این سؤال مطرح است که با توجه به لزوم مهارت ورزی و آموزش علم و فن توأمان، مبنای دینی و قرآنی مهارت ورزی چیست؟ آیا دین و مبنای دین نقشی در بالا بردن آموزش مهارتی در بین افراد دارند؟ و بدین منظور چه راهکارهایی را می توان ارائه داد.

اهداف

هدف از این تحقیق نشان دادن این موضوع است که در دین اهمیت ویژه ای به کسب مهارت که منتج به شغل مستحسن گردد، قائل است. و باید از این پتانسیل به نحو احسن بهره برد.

ضرورت توجه به آموزش های مهارتی^۱

اگر آموزش مهارتی در کشور نادیده گرفته شود، در واقع باعث سوق دادن آموزش کشور به طور غیرمستقیم به آموزش اشتغال کاذب و درآمدهای سهل الوصول و ناپایدار می شود و به تدریج آسیب جدی به کشور وارد می سازد.

به همین علت است که می بینیم یکی از اولویتهای مهم در سرمایه گذاری های آموزشی^۲ در تمامی جوامع صنعتی، توسعه و گسترش آموزش های فنی و حرفه ای است و این مهم نیز از سوی نهادهای ذی ربط بین المللی نظیر یونسکو^۳ و بانک جهانی^۱ به منزله یک استراتژی مهم به کشورهای در حال توسعه توصیه می شود.

پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی مهارت آموزی و اشتغال

از سوی دیگر، عدم سرمایه گذاری کافی در آموزش های مهارتی به معنی غفلت و فزونی سرمایه های انسانی تلقی می شود. باید توجه داشت که در شرایط کنونی یکی از مهم ترین راه های اشتغال زایی اصولی و حل معضل بیکاری توجه به آموزش های صحیح فنی و حرفه ای می باشد. غیر از بعد اقتصادی، نقش آموزش های فنی و حرفه ای در تغییرات اجتماعی و فرهنگی خصوصاً در رشد و بهبود فرهنگ کار حائز اهمیت است.

اصولاً برنامه این نوع آموزش و ساختار عملیات اجرایی آن به عنوان کارگزار اصلاحات و فعالیت های شغلی و بهبود مهارت ها در کار، می تواند در این راستا نقشی اساسی را ایفا نماید و مسئولین ذیربط می توانند با رفع محدودی ها و برنامه ریزی صحیح از آموزش ها به عنوان مهم ترین عامل برای تربیت افراد کارآفرین، کارآمد و دارای فرهنگ غنی از اخلاق و وجدان کاری استفاده شایسته به عمل آورند (خنیفر و همکاران، ۱۳۸۹، صص ۱۵-۱۸).

در سازمان آموزش فنی و حرفه ای نیز نظیر سایر موسسات آموزشی رسمی و غیررسمی، غیر از آموزش علم و مهارت مواردی از قبیل انضباط، تقلید، تعهد، احساس مسئولیت، وظیفه شناسی نیز جزء محتوای آموزشی به افراد آموخته می شود. از این رو نظام آموزشی از طریق تحول در فرهنگ جامعه می تواند در بالابردن کارایی و بهره وری نقش موثری ایفا نماید.

نقش این آموزش ها در تغییرات اجتماعی، فرهنگی به دلایل مشروحه زیر بسیار مهم ارزیابی می گردد:

کاهش سطح بیکاری، میزان اعتبار بین المللی مدارک فنی و حرفه ای، کاهش معضلات اجتماعی، کمک در جلوگیری از مهاجرت بی رویه جوانان به شهرهای بزرگ، کاهش تبعات منفی بیکاری، بازسازی و نوسازی آموزشی، توانمندسازی افراد برای زندگی بهتر، افزایش سلامت و بهداشت روانی، افزایش امید به زندگی، توسعه عرصه زندگی، کار و حرفه، بهبود روابط اجتماعی و مناسبات انسانی، انتقال ارزش ها و هنجارهای اجتماعی، جامعه پذیر نمودن افراد و ...

جهت دستیابی به وضعیت مطلوب تر در تحقق اهداف، توجه به بحث توسعه منابع انسانی از اهمیت ویژه ای برخوردار است. توسعه منابع انسانی موثرترین عامل برای رشد و توسعه پایدار اقتصادی می باشد. این مهم از طریق طراحی و ایجاد سیستم مناسب تحقیقاتی و آموزشی برای تبدیل نیروی انسانی بالقوه به بالفعل محقق خواهد شد. مدیریت منابع انسانی، گسترش شرکت های بخش خصوصی و فراهم نمودن بسترهای لازم توسط دولت جزء الزامات این توسعه است.

در آینده نزدیک بقای بنگاه های اقتصادی و جوامع بشری بستگی به حضور آن ها در تجارت جهانی و الکترونیکی خواهد داشت و لذا فرایندهای اقتصادی و بنگاهی به سرعت در جهت جهانی شدن در حال تغییر و تحول هستند. رقابت در کیفیت در سطح بین المللی مشخصه این فرایند است.

مقوله آموزش، به عنوان یکی از فرایندهای مدیریت و توسعه منابع انسانی است. در کشور ما فقدان نگرش سیستمی و یکپارچه به آموزش فنی و حرفه ای بزرگترین چالش توسعه منابع انسانی است. سیستم آموزش حرفه ای شدیداً متأثر از ویژگی های فرهنگی متفاوت صنعتی است.

پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی مهارت آموزی و اشتغال

در سطح بین المللی سیستم‌های متفاوت آموزش حرفه‌ای با هم در رقابت هستند، حتی در اروپا که فرایندهای رشد مشترک سیستم‌های اقتصادی و حقوقی پیشرفت چشمگیری داشته‌اند، ولی در این خصوص فاقد سیستم هماهنگ می‌باشد. اروپا در صدد است که ویژگی‌ها و ساختارهایی را برای آموزش حرفه‌ای تعریف کند که بتواند در سطح بین المللی قابل رقابت باشد.

«یادگیری حرفه» و فراگیری در «پروژه‌های کار بنگاه» یکی از ابعاد «توسعه سازمان بنگاه‌های اقتصادی» می‌باشد. بدین ترتیب آموزش استاندارد و مهارتی جزء اصلی هر بنگاه اقتصادی، صرف نظر از بزرگی و کوچکی آن محسوب می‌شود. مخصوصاً در شرایطی که «رقابت در کیفیت در سطح بین المللی» رو به افزایش است، تغییر در رفتار، نگرش، اخلاقیات، توانایی و مسئولیت‌پذیری شاغلان، به عبارت دیگر همان شایستگی‌های فردی، اجتماعی و حرفه‌ای، مرکز ثقل و محور توانایی رقابتی سازمان‌ها و بنگاه‌ها می‌باشد.

آموزش مهارتی و اقتصاد دو مقوله جدا نشدنی هستند، آموزش مهارتی موتور توسعه دینامیک «بازار کار تخصصی» و «سازمان بنگاه اقتصادی» می‌باشد و لذا ریشه در عمق «سیاست بازار کار» و «سیاست اشتغال» دارد. فقدان «تحقیقات یکپارچه» پیرامون سیستم‌های آموزشی و نوآوری در کار و تکنولوژی در قالب همکاری‌های ملی، بین المللی و با حضور متخصصان خبره در زمینه‌های گوناگون نیز از چالش‌های دیگر توسعه منابع انسانی است. (خنیفر و همکاران، ۱۳۸۹، صص ۲۲-۲۴)

چارچوب نظری

تعریف مهارت^۱

حداقل هماهنگی بین ذهن و جسم برای رسیدن به یک توانمندی یا شایستگی است که معمولاً به مهارت‌های عملی ارجاع می‌شود.

مهارت، توانایی اکتسابی و تمرین شده برای انجام ماهرانه وظیفه یا شغل است که معمولاً ماهیتی یدی دارد.

مهارت، توانایی انجام کارهای مربوط به یک شغل در سطح حرفه‌ای متناسب با استانداردهای هر شغل است.

مهارت همان کاربرد دانش است (خنیفر و همکاران، ۱۳۸۹، ص ۳۳).

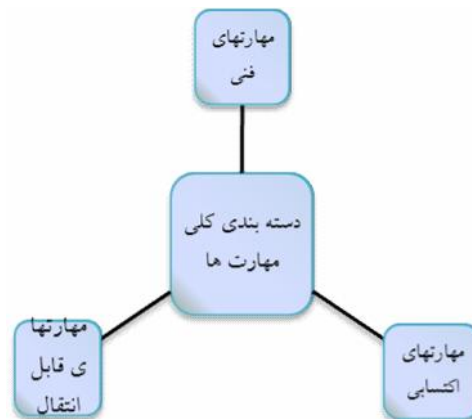
انواع مهارت‌ها

بسیاری از افراد تصمیمات شغلی خود را از طریق مشاهده دنیای اطراف و تلاش برای تطابق خودشان با این دنیا اتخاذ می‌کنند. این امر مخالف کاری است که واقعاً باید انجام شود. بهترین مسیر شغلی فرایندی است که از درون آغاز می‌شود (یک نوع تکامل خودآگاهی^۲). شما می‌بایست از مهارت‌ها، استعدادها^۳، توانایی‌ها^۴، امکانات و ویژگی‌های منحصر بفردتان آگاه شوید چون این خودآگاهی چرخه‌ای است که فرد را به سمت یک شغل رضایت‌بخش هدایت می‌کند. شناخت مهارت‌های قابل انتقال یک قدم اساسی در برنامه‌ریزی شغلی است.

- . Skill
- . Evolution of Consciousness
- . Talents
- . Abilities

پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی مهارت آموزی و اشتغال

شکل ۱-
۱:
دسته-
بندی
کلی
مهارت-
ها

مهارت‌ها را می‌توان به عنوان سرمایه منحصر به فرد هر شخص تعریف نمود. سه گروه کلی از مهارت‌ها وجود دارند. مهارت‌های فنی، مهارت‌های اکتسابی و مهارت‌های قابل انتقال.

مهارت‌های فنی^۱

مهارت‌های فنی تخصص‌گرایی درون یک رشته خاص را مطرح می‌کند و فرد را قادر می‌سازد که یک شغل به خصوص را داشته باشد؛ مانند طراحی یک فرایند شیمیایی، عملیات ساخت تجهیزات و مانند آن.

مهارت‌های اکتسابی^۲

مهارت‌های اکتسابی ریشه در ویژگی‌های شخصی یک فرد مانند انعطاف‌پذیری، کنجکاوی، قدرت تصمیم‌گیری و بهینه‌سازی دارد.

مهارت‌های قابل انتقال^۳

مهارت‌های قابل انتقال مهم‌ترین نوع مهارت‌ها در توسعه مسیر شغلی است. این مهارت‌ها را می‌توان از حرفه‌ای به حرفه دیگر و از یک حوزه صنعت به حوزه دیگر منتقل کرد. شناخت مهارت‌های قابل انتقال اولین قدم در خودآگاهی و برنامه‌ریزی شغلی است. این مهارت‌ها در هفت مقوله جای می‌گیرند:

- . technical skills
- . Acquired skills
- . Transferable skills

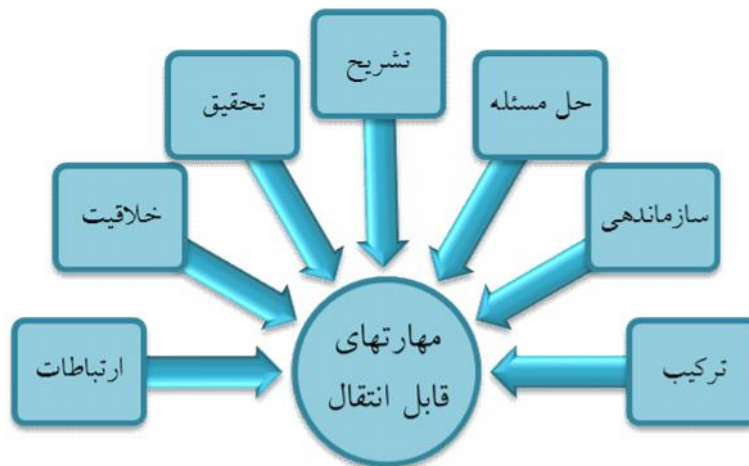

پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی مهارت آموزی و اشتغال

سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور

مهارت‌هایی که باید در کسب آن‌ها بکوشید، بستگی به علائق، توانایی‌ها و استعداد شما و همچنین اهداف شغلی و منابع موجود دارد. اما با وجود نامشخص بودن وضعیت اقتصادی پیش رو، دستیابی به مهارت‌هایی که برای پیشرفت و آینده شغلی شما مفید خواهد بود، بسیار حیاتی است.

شکل ۱-۲: انواع مهارت‌های قابل انتقال

جایگاه مهارت‌های امروزی در اسلام

منظور از مهارت، یعنی داشتن توانایی‌های لازم برای انجام صحیح یک کار و مهارت‌های زندگی یعنی توانایی ایجاد روابط بین فردی مناسب و مؤثر، انجام تصمیم‌گیری‌های صحیح و حل تعارض‌ها و کشمکش‌ها بدون توسل به اعمالی که به خود و دیگران صدمه می‌زنند و به طور کلی مهارت‌های شخصی و اجتماعی هستند که همه افراد باید آن‌ها را یاد بگیرند تا بتوانند در مورد خود، انسان‌های دیگر و کل اجتماع به طور مؤثر و شایسته عمل نمایند.

امروزه به علت ایجاد تغییرات پیچیده و وسیع فرهنگی- اجتماعی در شیوه‌های زندگی، بسیاری از افراد توانایی‌های لازم و اساسی را برای رویارویی با مشکلات زندگی روزمره زندگی ندارند و همین امر آنان را در مواجهه با مشکلات زندگی روزمره و مقتضیات آن آسیب پذیر کرده است. لذا ضروری است فرصت‌هایی فراهم گردد تا افراد علاوه بر کسب توانایی‌های خواندن و نوشتن و ... مهارت‌های زندگی، اجتماعی و شغلی را نیز فرا گیرند و آن را وصل به قرآن و روایات کنند.

پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی مهارت آموزی و اشتغال

واژه شناسی مهارت و ارتباط^۱

مهارت^۲ در فرهنگ فارسی به معنای زیرکی و رسایی در کار، استادی و زبر دستی آمده است (فرهنگ عمید) و در لغت نامه دهخدا به معنای، ماهر بودن در کار، استادی، زیرکی، چابکی و زبر دستی آمد (لغت نامه دهخدا، ذیل ماده میم، ص ۱۶).

مهارت آموزی^۳ و اشتغالزایی^۴

کشور ما در حال حاضر با سیل عظیم دانش آموخته بیکار روبروست. آن‌ها که واحدهای درسی را یکی پس از دیگری پاس کردند و به ازای پاس کردن هر یک واحد درسی، واحدی هم به توقعاتشان افزوده شد.

تمامی فارغ التحصیلان دانشگاهی پس از فراغت از دانشگاه در پی دستیابی به شغلی مناسب وارد بازار کار می‌شوند، اما وقتی دانش آموخته شده و از فضای دانشگاه خارج می‌شود تازه متوجه این واقعیت می‌شود که قصه از چه قرار است؟

اما شاید بشود با داشتن نوآوری و اندیشه‌های تازه بر این مشکل فائق آمد. تجربه نشان داده است که نشستن و دست روی دست گذاشتن و به انتظار معجزه بودن، دردی از دردهای بیکاری را دوا نمی‌کند؛ پس باید فکری کرد.

البته در این راستا دولت‌ها نیز باید حداقل اگر تسهیلات یک شغل را فراهم کنند، ۳۰ تا ۴۰ درصد فعالیت‌های کشورهای دیگر برای حل مسأله اشتغال به مهارت آموزی بزمی‌گردد. ارتقای سطح فرهنگ کارآفرینی، راه‌اندازی واحدهای مشاوره، آموزش همگانی در سطح شهروندی با همکاری سایر سازمان‌ها سبب می‌شود که فرهنگ کارآفرینی ارتقا پیدا کند و بسیاری از مشکلات اشتغال و بیکاری حل شود.

آموزش‌های فنی و حرفه‌ای^۵

در جهان فراصنعتی امروز توسعه به معنی عام بدون توجه به آموزش‌های فنی و حرفه‌ای مفهوم نخواهد داشت. انقلاب علمی-فنی، انقلابی عمیق و کیفی در نیروهای تولید و از آن جمله در نیروی انسانی و روش‌های تولید به وجود آورده است.

آموزش‌های فنی و حرفه‌ای «انجام فعالیت‌هایی است که می‌تواند فرد را برای احراز شغل، حرفه و کسب‌وکار آماده نماید» یا کارایی و توانایی وی را در انجام آن افزایش دهد. این آموزش‌ها کسب مهارت‌ها را در راستای تکنولوژی و علوم وابسته به همراه دانش‌های خاص مربوط به شغل و در بخش‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ارائه می‌دهد.

توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در شرایط کنونی برای اقتصاد و فرهنگ ایران و به ویژه شتاب‌دهی به فرایند تولید امری حیاتی است؛ زیرا سرمایه‌گذاری‌های زیربنایی و افزایش ابزار و تجهیزات و به طور کلی سرمایه فیزیکی بدون سرمایه انسانی بلااستفاده مانده و یا به نحو اقتصادی و کارآمد مورد بهره‌برداری قرار نمی‌گیرد.

- . Terminology and communication skills
- . Skill
- . Training
- . Employment
- . Technical and professional training

پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی مهارت آموزی و اشتغال

آموزش‌های مهارتی^۱

بنابراین از ضرورت‌ها و الزامات رشد و توسعه اقتصادی، نظام آموزش برای ایجاد مهارت‌های لازم سرمایه انسانی است و در این میان آموزش‌های فنی و حرفه‌ای تلفیقی است از علم، فن و هنر و نقش بسیار مهمی در تأمین نیروی انسانی کارآمد ایفا نموده است.

هدف از این آموزش‌ها، افزایش توانایی‌های دانش، مهارت و قدرت درک افراد و انجام مطلوب‌تر کار در محدوده وظایف شغلی است. از آن جایی که موضوع بیکاری^۲ یکی از مهم‌ترین مسائل و مشکلات جهان است و در کشورهای در حال توسعه با توجه به عدم توازن ساختارهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی سهم بیشتری را در توسعه دارد و با توجه به اینکه یکی از دلایل بیکاری در کشور فقدان مهارت‌های مورد نیاز بازار کار از سوی جویندگان کار می‌باشد، انتظار می‌رود سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای با ارائه آموزش‌های مهارتی لازم که مورد نیاز بازار کار است بتواند نقش بسزایی در کاهش میزان بیکاری ایفا کند.

زیرا آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به سبب انعطاف‌پذیری نشأت گرفته از خصیصه‌های بازار کار و اوضاع اقتصادی کشور و نیز به دلیل آموزش و ایجاد مهارت‌های لازم در افراد برای توانایی در احراز مشاغل، نقش بسزایی در اشتغال دارد. این آموزش‌ها هم مهارت‌های خاص مورد نیاز صنعت و هم مهارت‌های عمومی بازار کار را فراهم می‌سازد و هم‌چنین برای شاغلینی که به دلیل تغییرات تکنولوژی دچار کاهش کارایی می‌شوند امکان به‌روزرشدن و تکمیل مهارت را فراهم می‌کند.

لذا به این نوع آموزش‌ها به عنوان ابزاری برای مقابله با بیکاری بالاخص بیکاری ساختاری^۳ که ناشی از تغییرات در اقتصاد جهانی^۴ می‌باشد، نگریسته می‌شود.

در واقع خصیصه این آموزش‌ها، نوعی پرورش «کارآفرین»^۵ است، به این معنی که افراد پس از کسب مهارت و تخصص دانش فنی، قادر خواهند بود که فرصت‌های شغلی مناسبی را به دست آورند و یا در نهایت فرصت شغلی ایجاد نمایند.

این‌گونه آموزش از نقش و تاثیر گذاری اقتصادی-اجتماعی مهمی برخوردار است چرا که معرف نوع مهمی از سرمایه‌گذاری در منابع انسانی است و با فراهم کردن زمینه‌های ارتقای دانش، نگرش‌ها و مهارت‌های مورد نیاز بازار کار و اشتغال در زمینه‌های مختلف به توسعه اقتصادی کمک می‌کند.

از این رو کار محور بودن آموزش‌های فنی و حرفه‌ای که فرایند یادگیری فراگیران را از طریق محیط‌های کار، برای آن مراکز و درون آن‌ها طراحی و اجرا می‌نماید و محتوای آموزش‌ها را با تغییرات و پیشرفت‌های حوزه تکنولوژی و به تبع آن در کارکرد نهادهای اقتصادی جامعه هماهنگ می‌سازد، سبب شده است که این آموزش‌ها به عنوان یکی از عناصر کلیدی جهت تحقق پیشرفت‌های اقتصادی محسوب گردد و از جمله عوامل موثر در موفقیت کشورهای توسعه یافته تلقی گردد.

چرا که آموزش نظری همگام با کار عملی موجب تربیت نیروی انسانی خلاق و فعال می‌شود و هم‌چنین این نیروها با نفوذ در جامعه سبب به‌کارگیری بخش عظیمی از نیروهای غیرخلاق می‌گردد.

-
- . Skills training
 - . Unemployment
 - . Structural unemployment
 - . World Economy
 - . Entrepreneur

پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی مهارت آموزی و اشتغال

پیشینه بحث:

با نگاهی به تاریخ آموزش و پرورش فنی و حرفه ای و مهارتی، متوجه می شویم نظام های مهارت بنیان، همواره در معرض اصلاح و تغییر قرار دارند. عمده ترین دلیل این اصلاحات، هم سو کردن نظام آموزشی مهارتی با تحولات و تغییرات تکنولوژیکی و عصر تغییر است.

اندیشه ی اصلاح نظام آموزشی در ایران بعد از پیروزی انقلاب اسلامی نیز از اوایل دهه ۶۰ شمسی آغاز شد و در اوایل دهه ی ۷۰ با تأکید بر آموزشهای فنی و حرفه ای و مهارتی به مرحله ی اجرا در آمد. اما تأثیر آن بر توسعه اقتصادی و کاهش بیکاری چندان محسوس نبود. با توجه به اهمیت نقش آموزش های فنی و حرفه ای در توسعه اقتصادی و اشتغال در طراحی نظام جدید آموزش متوسطه کوشش شد، جهت گیری نظام آموزش متوسطه به سمت توسعه آموزشهای فنی و حرفه ای با هدف آموزش فنون و مهارت های مورد نیاز جامعه باشد. بنابراین با تأسیس هنرستان های کاردانش، زمینه ارتباط با بخش های اقتصادی و بازار کار فراهم شد. (شیخ الاسلامی و دیگران، ۱۳۸۹، ص ۲۴)

با وجود تلاش های انجام شده برای مشارکت وزارتخانه ها و بخش های دیگر دولتی و غیر دولتی در توسعه آموزش های فنی و حرفه ای و کاردانش و در نتیجه تربیت نیروهای انسانی ماهر به منظور پاسخگویی به نیازهای بخش صنعت، کشاورزی و خدمات، لازم است نظام آموزش فنی و حرفه ای در تشخیص نیازهای واقعی تلاش بیشتری بنماید. (اخلاقی، ۱۳۸۲، ص ۱۹)

ساختار اجرایی و آموزشی نظام آموزش فنی و حرفه ای و مهارتی ایران در دو شکل رسمی و غیر رسمی به وجود آمده است. آموزش های رسمی در قالب نظام آموزش رسمی متوسطه و عالی زیر نظر وزارت آموزش و پرورش و وزارت علوم و تحقیقات و فناوری به صورت آموزشی بلند مدت و متمرکز برنامه ریزی و اجرا می شود. (آزاد، ۱۳۸۹، ص ۳۳)

با توجه به مطرح شدن مباحث بالا باید از پتانسیل آیات و روایات در خصوص اهمیت کسب مهارت و ایجاد جذابیت در بین کارآموزان استفاده کرد و نشان داد که دین مبین اسلام اهمیت ویژه ای برای کسب مهارت و در نتیجه کسب شغل مناسب و به تبع آن روزی حلال قائل است. هر چند که این افراد بعد از آموزش غالباً جذب بازار کار می شوند. و باید اصول شغلی را فرا بگیرند. مشتری مداری، ایجاد سرمایه اجتماعی بین خود و مشتریان، کارآفرین بودن، رقابت، کسب رضایت مشتری و روزی حلال، آموزش های متواتر و مداوم از دیگر موارد است .

روش شناسی پژوهش:

تحقیق حاضر از نوع پژوهش های توصیفی و تحلیلی می باشد. همچنین این پژوهش را می توان از نوع تحقیق های مروری به شمار آورد. ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش فیش برداری بوده است. محقق با مطالعه کتابهای علمی، نشریات پژوهشی و تخصصی، مطالعه سایتهای اینترنتی و نیز بررسی پایان نامه ها و طرح های تحقیقاتی سعی در گردآوری اطلاعات داشته است. به منظور تجزیه تحلیل اطلاعات از روش استقرایی و تحلیل جزء به کل اقدام شده است.

پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی مهارت آموزی و اشتغال

مهارت آموزی در روایات

فن ورزی و مهارت آموزی امام علی (ع): العلمُ سلطان، مَنْ وَجَدَهُ صَالاً به و مَنْ لَمْ يَجِدْهُ صَيْلًا عليه علم و دانش قدرت است هر کس به آن دست یابد غلبه می یابد و هر کس دست نیابد زیر سلطه قرار می گیرد. (شرح نهج البلاغه، ج ۲۰، ص ۳۱۹)

تحلیل: توجه جامعه اسلامی به علوم مورد نیاز و فراگیری آنها، از ضرورتها و موجب حفظ عزت و قدرت مسلمانان است.

تجربه و مهارت آموزی^۱

امام علی (ع): التَّجَارِبُ عِلْمٌ مُسْتَفَادٌ ` تجربیات علمی دانشی است بسیار سودمند و سود ده. (غرر و درر، حرف الف، ص ۳۵)

تحلیل: یک کارآفرین جهت توسعه روحیه کارآفرینی خود همواره از طریق آموزش و با توجه به تجارب خود و دیگران سعی دارد قدرت خلاقیت، ابتکار و تصمیم گیری خود را تقویت نموده تا بتواند همواره در حل مشکلات و معضلات موفق گردد. (خنیفر، ۱۳۸۵، ص ۳۳).

مصادق: در ژاپن در طی یک تحقیق از کارگران که از سوی محققان آمریکایی انجام شد از قول کارگران ژاپنی علت بهره‌وری در صنایع ژاپن چنین بیان شده است: «وقتی کار روزانه ما تمام می‌شود و از کارخانه بیرون می‌آییم، تازه کارمان شروع می‌شود. به این صورت که به کتابفروشی‌ها می‌رویم و کتابی را که مربوط به شغل ماست می‌خریم و در اوقات فراغت آن را مطالعه می‌کنیم تا ببینیم چه راه جدیدی برای انجام بهتر کارمان کشف شده است و فردا که سر کار حاضر شدیم راه‌های جدیدی را به کار می‌بندیم.» امریکایی‌ها یکی از علل بالا بودن بهره‌وری در ژاپن را همین علاقه به انجام کار و بهتر انجام دادن وظایف شغلی افراد ژاپنی می‌دانند (خنیفر، ۱۳۸۵، ص ۲)

فن ورزی^۲

امام علی (ع): الْحَرْقَةُ مَعَ الْعِفَّةِ خَيْرٌ مِنَ الْغِنَى مَعَ الْفُجُورِ ` اشتغال به حرفه‌ای همراه با عفت نفس از ثروت همراه با فسق و فجور بهتر است. (نهج البلاغه، نامه ۳۱؛ غرر الحکم، ص ۳۵۴)

تحلیل: روایات فراوانی فضیلت حرفه‌هایی مانند دامداری، کشاورزی، باغداری، کشتیرانی، صید ماهی، شیلات و... را بیان می‌کنند و قهراً آموزش مربوط به آنها نیز لازم است.

پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی مهارت آموزی و اشتغال

مصادق : عهد عتیق و امثال سلیمان کار و کسب و چابکی مورد تقدیر قرار می‌دهند و سستی را نکوهش می‌کند و کار را جوهره انسانی به حساب می‌آورد و تاکید می‌کند که:

« کسی که با دست سست کار می‌کند و همت والا نداشته باشد فقر و بیچارگی او را در بر خواهد گرفت اما دست چابک همیشه پیروز و عامل غنی سازی است (تورات عهد عتیق، ۲۰۰۲، ص ۷۴۱، ش ۳).

نیازمندی های اهل فن برای موفقیت در کسب و کار

امام صادق (ع): **كُلُّ ذِي صِنَاعَةٍ مُضْطَرٌّ اِلَى ثَلَاثِ خِصَالٍ يَخْتَلِبُ بِهَا الْكَسْبُ: وَ هُوَ اَنْ يَكُونَ حَادِقًا بِعِلْمٍ مُؤَدِيًا لِلْاَمَانَةِ فِيهِ، مُسْتَمِيلاً لِمَنْ اسْتَعْمَلَهُ**

هر اهل فنی برای موفقیت در کسب و کار خود (که کارش بگیرد) به سه مطلب نیازمند است:

- تخصص و باهوشی در فن و حرفه مورد نظر.

- امین باشد و در کار و مال مردم، امانت و درستی را حفظ کند.

- با کارفرما و صاحب کار، خوش برخورد و خوش قلب باشد. (بحار الانوار، ج ۷۵، ح ۲۳۵)

تحلیل : از نظر اسلام، انسان در انتخاب شغل آزاد است. البته این آزادی تا زمانی است که شغل مورد نظر با ارزش های اسلامی سازگار بوده و تحریم نشده باشد. سزاوار است که در انتخاب شغل به سه مسأله اساسی توجه شود:

۱. علاقه^۱؛ انسان باید به کاری که مورد علاقه و مطابق ذوق اوست بپردازد، انتخاب شغل هم برای فرد مفید است و هم بازده کار بیشتر خواهد بود و به نفع جامعه است.

۲. توانایی^۲؛ انسان همواره باید شغلی را برگزیند که از عهده انجام دادن آن بر می آید و مهارت لازم برای آن را دارد و از انجام دادن کاری که نسبت به آن ناتوان است پرهیز کند، گرچه انسان موجودی است با توانایی های بی پایان.

۳. انجام وظیفه؛ در انتخاب شغل، فرد مسلمان باید کاری را انجام دهد که مسئولیت او در برابر خدا و بندگان او اقتضا می‌کند. بنابر این شغلی را باید برگزیند که جامعه بیشتر به آن نیاز دارد (الفروع من الکافی، ج ۳، ص ۲۶۱).

تخصص گرایی^۳

امام علی (ع) : **اَلْعَمَلُ بِغَيْرِ عِلْمٍ ضَلَالٌ** ` فعالیت و کار بدون شناخت و تخصص گمراهی است. (غرر و درر حرف الف، ص ۵۸)

تحلیل : امام علی (ع) : طالب علم و خواهان تخصص باید خود را همیشه آماده فراگیری نموده و از آموختن و کسب مهارت ملول و خسته نشود و هر قدر مهارت دارد باز آن را بسیار نپندارد (غرر الحکم و درر الکلم، حرف ۴، ص ۴۸۹).

پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی مهارت آموزی و اشتغال

این مهم در طول تاریخ بارها مورد تصریح قرار گرفته و در زمان حاضر نیز عقیده بر این است که چرخ توسعه و رشد اقتصادی به جز در برخی موارد که به طور مستقیم با موضوع رقابتی مرتبط است (مانند کمبود نیروی کار، توسعه نیروی کار) گاهی به پرورش مهارت‌های خاص در نیروی کار توجهی ندارد. در حالی که سیستم و فرایند بالنده آموزش، فرصت مهمی برای مداخله موثر در کارها فراهم می کند (ان.جی.آ.سنتر، ۲۰۰۴، صص ۹-۱۱).

مصدق برای مثال در مورد بیل گیتس که یکی از کارآفرینان موفق است مایک زیسمن، رقیب سرسختش می گوید «او هیچ چیز را اختراع نکرده است».

اما مهارت و توانایی بیل گیتس در گرفتن طرح‌ها و تبدیل آن‌ها به فراورده‌های قابل استفاده است، بیل گیتس بر این باور است که بیشتر راه حل‌ها در جای دیگری کشف شده است و فقط باید آن را شناسایی کرد و از حوزه کشف شده به حوزه خود انتقال داد. این کار از استعداد‌های مهم کارآفرینان است، یعنی شناسایی راه حل‌ها، بدست آوردن آن‌ها و تبدیل آن‌ها به فراورده‌های موفق بازرگانی و حرفه‌ای (خنیفر، ۱۳۸۵، ص ۷۳)

سه صدایی که حجاب‌ها را بریده و به پیشگاه حق می رسد

پیامبر خدا (ص): **ثلاث تخرق الحجب و تنتهی ما بین یدی الله: صریر اقلام العلماء...**

سه چیز است که حجابها را پاره می کند و به پیشگاه عظمت خدا می رسد:

صدای گردش قلم‌های دانشمندان به هنگام نوشتن

صدای قدم‌های مجاهدین در میدان جنگ

صدای چرخ نخ ریزی زنان پاکدامن. (شهاب فی الحکم و الآداب، ص ۲۲)

تحلیل در حقیقت اساس یک اجتماع سربلند انسانی را نیز همین سه چیز تشکیل می دهد:

۱. دانش؛

۲. جهاد؛

۳. کار.

مصدق : فردی گفت به خانه هند بنت المهلب رفتم و به دست او مغزلی (دوکی) دیدم که پنبه را غزل می کرد. گفتم: تو غزل می کنی؟ گفت: آری، از پدر خود شنیدم که یاد می کرد از رسول خدا(ص) که گفت: «اجر کسی بزرگتر است که طاقت و توانایی او در کار بیشتر است.»

مهارت غلبه بر فقر مالی

کار و تلاش امام صادق^(ع): **لا تکسلوا فی طلب معاشکم فان آباءنا كانوا یرکضون فیها و یطلبونها** : در تحصیل روزی تنبلی نکنید؛ زیرا پدران ما در این راه می دویند و آن را طلب می کردند. (وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۳۸۹)

پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی مهارت آموزی و اشتغال

نکته: در این روایت بر غلبه نمودن بر فقر مالی به وسیله تلاش و کوشش دعوت و تشویق شده است.

مصدق: امام صادق(ع) فرمود: «مردی از اصحاب پیامبر(ص) حال زندگیش سخت شد، همسرش گفت: کاش خدمت پیامبر(ص) می‌رفتی و از او چیزی می‌خواستی، مرد خدمت پیامبر(ص) آمد و چون حضرت او را دید فرمود: هر که از ما سؤال کند به او عطا کنیم و هر که بی‌نیازی جوید خدایش بی‌نیاز کند. مرد با خود گفت: مقصودش جز من نیست. پس به سوی همسرش آمد و به او خبر داد. زن گفت رسول خدا(ص) هم بشر است (و از حال تو خبر ندارد) او را آگاه ساز، مرد خدمت پیامبر آمد و چون حضرت او را دید فرمود: هر که از ما سؤال کند به او عطا کنیم و هر که بی‌نیازی جوید خدایش بی‌نیاز کند، و تا سه بار آن مرد چنین کرد.

سپس رفت و کلنگی عاریه کرد و به جانب کوهستان روانه شد. بالای کوه رفت و قدری هیزم برید و بیاورد و به نیم چارک آرد فروخت و آن را به خانه برد و بخورد، فردا هم رفت و هیزم بیشتری آورد و فروخت و همواره کار می‌کرد و اندوخته می‌نمود تا خودش کلنگی خرید، باز هم اندوخته کرد تا دو شتر و غلامی خرید و ثروتمند و بی‌نیاز گشت. آن‌گاه خدمت پیامبر(ص) آمد و گزارش داد که چگونه برای سؤال آمد و چه از پیامبر(ص) شنید. پیامبر(ص) فرمود: «من که به تو گفتم هر که از ما سؤال کند به او عطا کنیم و هر که بی‌نیازی جوید خدایش بی‌نیاز کند.» (اصول کافی، ج ۳، ص ۲۰۸)

در این روایت به وضوح کار و تلاش به عنوان غلبه بر فقر و نیاز مالی ذکر شده است. مهارت رفتاری که مرد فقیر را بر نیاز و احتیاج چیره کرد، کار و تلاش بوده است

تحلیل: منع از اسراف در امور مادی حکمت‌های متعددی دارد که روشن است از حکمت‌های منع اسراف، ایجاد توانایی بر تحمل فقر و نیازهایی است که آدمی با آن روبروست. چه آن‌که اگر شخصی با وجود فقر مالی، مصرف درست نداشته باشد، احتیاج او بیشتر شده و راه فرار از فشار روانی آن تنگ‌تر می‌شود، در حالی که مصرف درست باعث ثروت و بی‌نیازی می‌شود.

مدل‌ها و راهکارهای نوین در اتصال آموزش به بازار کار

برای ایجاد نزدیکی بین آنچه که در مدارس به دانش‌آموزان آموخته می‌شود و آنچه مورد نیاز بازار کار و منابع از حیث توانایی-ها، قابلیت‌ها و شایستگی‌های نیروی ماهر است، مدل‌ها و شیوه‌های زیر تدوین و توسعه یافته است:

الف) مدل کار محور ۱:

که در کشور ژاپن به عنوان روشی جهت آماده‌سازی جوانان برای حضور در نظام اقتصادی-اجتماعی مورد توجه و تاکید فراوان قرار گیرد و ناظر به نقش و اهمیت محیط واقعی کار در تربیت اثربخش‌تر نیروهای کار جامعه است.

ب) مدل مدرسه محور ۲:

- . Model -driven
- . School-based model

پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی مهارت آموزی و اشتغال

که بیشتر در نظام آموزش آمریکا و انگلستان مورد توجه و تأکید قرار می‌گیرد. در این کشورها اعتقاد بر این است که نظام آموزشی مسئولیت دارد دانش آموزان را در مدارس آموزش دهد و آن‌ها را برای دنیای کار آماده سازد.

ج) مدل مختلط مدرسه/کار محور^۱:

مدل مختلط مدرسه/کار محور بارزترین آن در کشور آلمان است. از دیدگاه صاحب‌نظران و براساس مفروضات این مدل، آماده-سازی جوانان برای بازار کار به اشتراک مساعی نظام آموزش و بخش صنعت و مراکز جامعه نیازمند است.

از این‌رو مشاهده می‌شود که کشورهای توسعه‌یافته، متناسب با وضعیت اقتصادی خود، با الگو قرار دادن یکی از این مدل‌ها جهت انطباق هر چه بیشتر فعالیت‌های آموزش در زمینه‌سازی پرورش افراد با خصوصیات و مهارت‌های اساسی مورد نیاز بازار کار به ایجاد تغییرات عمده و نوآوری‌های آموزشی دست زده‌اند، که مهم‌ترین آن‌ها پرورش نیروی انسانی خلاق برای بازار کار است.

کشور ایران قدم اولیه را برای پیشرفت و صنعتی شدن برداشته‌است. عامل اساسی پیشرفت، نیروی انسانی ماهر و متخصص است که توسط نظام آموزشی، از طریق آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش، به آن روی آورده است (عزیزی، ۱۳۷۷، صص ۴۸-۵۲).

از صاحب‌نظران بزرگ مدیریت در هزاره سوم پیتر دراگر^۲ معتقد است که:

بی‌سوادان قرن بیست و یکم آنانی نیستند که نمی‌توانند بنویسند و یا نمی‌توانند بخوانند یا حتی دکترا ندارند. بلکه بی‌سوادان قرن بیست و یکم آنانی هستند که نمی‌توانند مهارت‌آموزی کنند.

بحث و نتیجه گیری

برای ایجاد تحول در آموزش‌های مهارت بنیان و توسعه متوازن آموزش‌های فنی و حرفه ای و کاردانش باید به رشد و توسعه کمی و کیفی آن توأمان توجه کرد (نویدی، ۱۳۸۹، صص ۱۳۸) و عشق به مدرک را تبدیل به شوق یادگیری مهارت نمود. (جواهری، ۱۳۸۰، صص ۱۵) چرا که مهارت باعث افزایش دامنه انتخاب‌ها در عرصه عمل می‌شود (پرنده و همکاران، ۱۳۸۹، صص ۲۳) و توسعه و اشتغال پایدار بوجود می‌آید. همچنین باید به موارد زیر توجه ویژه نمود.

۱. اجرای صحیح آموزشها و بالا بردن غنای محتوا و مهارت‌های قابل انطباق با نظام رسمی بین المللی و متحول (صافی، ۱۳۸۶)
۲. تغییر نگاه حمایتی به حرفه ای در آموزش و پرورش و بالخصوص آموزش‌های مهارت بنیان
۳. تحول در برنامه های درسی و مهارتی کردن حتی برخی از دروس شاخه های نظری و حتی علوم انسانی(مثلاً آموزش ویراستاری)

پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی مهارت آموزی و اشتغال

سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور

۴. کیفیت بخشی به وضعیت هنرستان ها و تقویت کارگاه ها و کاهش دروس نظری و افزایش فعالیت های مهارتی
۵. توسعه ی رشته ها و مهارت ها بر حسب نیاز بازار کار و به روز کردن آن ها و حذف رشته های راکد
۶. اطلاع رسانی صحیح و به موقع به والدین و دانش آموزان و هدفمند نمودن تحصیل از همان آغاز ورود به دوره ی متوسطه
۷. ایجاد فرهنگ کارآفرینی و اشتغال زایی به جای کارجویی و پشت میزنشینی
۸. ایجاد عزم ملی در توسعه همه جانبه ی آموزش های فنی و حرفه ای و مهارتی با عنایت به اسناد بالا دستی^۱

پیشنهادات

۱. جهاد رسانه ای در راستای تبیین مبانی دینی و قرآنی مهارت ورزی و آموزش های مهارتی و ارتقای سطح فرهنگ و آگاهی جامعه نسبت به مبانی دینی آموزشهای مهارتی با تأکید بر سهم برتر رسانه ملی (سیمما)
۲. نیازسنجی نیروی انسانی متعهد و کاروان متناسب با رشته های فنی و حرفه ای و مهارتی برای اصلاح هرم شغلی و اعطای مجوز لازم به منظور راه اندازی دوره های کردانی به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
۳. ضرورت توجه بیش تر به مبانی دینی و قرآنی در مهارت ورزی و جهت دهی آن به سمت آموزشهای مبتنی بر شایستگی
۴. افزایش مشارکت و نظارت مردم در توسعه ی آموزش های فنی و حرفه ای و ارتقای آموزشهای مهارتی و فنی و حرفه ای
۵. ایجاد هماهنگی بیشتر آموزشهای فنی و حرفه ای متناسب با نیازهای توسعه کشور

راهکارها: آموزشهای فنی و حرفه ای باید تحقق هدف های زیر را مورد توجه قرار دهد

۱. توسعه متوازن فردی و شخصیتی، پرورش روحی و ارزش های انسانی، افزایش ظرفیت درک، داورى، تفکر انتقادی
۲. آماده سازی افراد برای یادگیری مادام العمر به یاری توسعه ابزارهای ضروری فکری، نگرش مهارت های فنی و کارآفرینی
۳. توسعه ظرفیت ها برای تصمیم گیری و ایجاد شرایط لازم برای مشارکت فعال و هوشمندانه، کارگروهی و رهبری در کار و به طور کلی در جامعه

۱. قانون بیمه بیکاری، ماده
آئین نامه همکاری وزارتخانه، ها ، سازمان ها و مراکز تولیدی و آموزشی در اجرای نظام جدید آموزش متوسطه، ماده
قانون کار، ماده
قانون نظام صنفی، ماده
قانون بودجه سال
" "
برنامه پنجم توسعه، ماده

پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی مهارت آموزی و اشتغال

سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور

۴. بهبود کیفیت زندگی از طریق ایجاد فرهنگ یادگیری به گونه ای که به افراد اجازه دهد افق فکری خودشان را وسعت بخشند، به کسب و بهبود مداوم مهارت هی حرفه ای و دانش خود بپردازند و به طور مثبتی بتوانند از محصول تغییرات اقتصادی و فناوری در جهت رفاه عمومی بهره برداری کنند. در یک نتیجه گیری کلی می توان گفت نوآوری های جسورانه در فلسفه تربیتی و عملی آموزش های فنی و حرفه ای نشان می دهد که برنامه های دانش گرا باید به سمت رشد همه جانبه ی فرد حرکت کند. (خالقی، ۱۳۸۲، ص ۱۰)

منابع

۱. احمدیان راد، حمیده (۱۳۹۰) **ضرورت آموزش مهارت زندگی در کنار مهارت شغلی**، گروه جامعه سایت تبیان نجان <http://tebyan-zn.ir/News-Article/society/۲۰۱۱/۸/۲۴/۳۷۴۸۹.html>
۲. ایروانی، جواد (۱۳۸۸) **فرهنگ روابط اجتماعی در آموزه های اسلامی**، مشهد: دانشگاه علوم اسلامی رضوی
۳. پاکزاد، عبدالعلی (۱۳۸۸) **مهارت غلبه بر فقر مالی در قرآن**، فصلنامه پژوهش های قرآنی، سال پانزدهم، شماره ۵۷، صص ۱۷۶-۲۰۹
۴. پسندیده، عباس (۱۳۸۴) **رضایت از زندگی**، قم: دارالحدیث
۵. تورات عهد عتیق (۲۰۰۲)
۶. خنیفر، حسین (۱۳۸۵) **کارآفرینی در نگاه ارزشی**، قم: اکرام
۷. خنیفر، حسین؛ مسلمی، ناهید و بهمنیار باروق، بیبا (۱۳۸۹) **راهنمای نحوه تدوین استاندارد آموزش مهارت محور**، تهران: روابط عمومی سازمان آموزش فنی و حرفه ای
۸. دهخدا، علی اکبر (۱۳۳۷) **لغت نامه دهخدا**، تهران: دانشگاه تهران
۹. راغب اصفهانی، حسین (۱۳۶۹) **مفردات الفاظ قرآن**، ترجمه خسروی حسینی، غلامرضا، تهران: مرتضوی
۱۰. شریفی، محمود (۱۳۸۵) **فروغ حدیث**، ج ۱، نشر معروف، چاپ سوم، تابستان ۸۵
۱۱. صانعی، سید مهدی (۱۳۸۷) **بهداشت روان در اسلام**، چاپ دوم، قم: بوستان کتاب
۱۲. طباطبایی، سید محمد (۱۳۸۵) **سنن النبی**، ترجمه لطیف راشدی، سعید مطوف راشدی، چاپ ششم، قم: انتشارات تهذیب
۱۳. طباطبایی، سید محمد حسین (۱۳۶۳) **المیزان فی تفسیر القرآن**، ترجمه سیدمحمدباقر موسوی همدانی، تهران: کانون انتشارات محمدی
۱۴. عزیزی، نعمت الله (۱۳۷۷) **ارتباط آموزش و توسعه اقتصادی**، ضرورت بررسی روش ها و راهکارهای نوین **اتصال نظام آموزشی به بازار کار**، فصلنامه تعلیم و تربیت شماره ۳ و ۴.
۱۵. عمید، حسن (۱۳۶۵) **فرهنگ عمید**، تهران: امیرکبیر

پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی
مهارت آموزی و اشتغال

۱۶. گروه حدیث پژوهشکده باقرالعلوم (۱۳۷۷) فرهنگ جامع سخنان امام حسین(ع)، ترجمه علی مویدی، قم: معروف
۱۷. ماهوان، سعید (۱۳۸۵) آشنایی با مهارت‌های زندگی، مشهد: ماهوان
۱۸. محمدی ری شهری، محمد (۱۳۸۳) منتخب میزان الحکمه، قم: دارالحدیث
۱۹. محمدی ری شهری، محمد (۱۳۸۳) میزان الحکمه، ترجمه حمید رضا شیخی، سازمان چاپ و نشر، چاپ چهارم، ۱۳۸۳
۲۰. محمدی ری شهری، محمد (۱۳۸۵) حکمت‌نامه کودک، ترجمه عباس پسندیده، قم: دارالحدیث
۲۱. مصباح یزدی، محمد تقی (۱۳۹۱) ره توشه، قم: انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)
۲۲. مصباح یزدی، محمد تقی (بی تا) اخلاق در قرآن، ج ۳، ص ۳۲۸
۲۳. مطهری، مرتضی (۱۳۷۰) مجموعه آثار استاد شهید مرتضی مطهری، تهران: صدرا
۲۴. مطهری، مرتضی (۱۳۷۲) آشنایی با قرآن، ج ۶، تهران: صدرا
۲۵. مغنیه، محمدجواد (۱۳۸۳) تفسیر الکاشف، ترجمه موسی دانش، چاپ اول، قم: بوستان کتاب
۲۶. مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۷۴) تفسیر نمونه، قم: دارالکتب الاسلامیه
۲۷. نراقی، احمد (۱۳۶۷) معراج السعاده، چاپ دوم، تهران: مؤسسه مطبوعاتی حسینی
۲۸. یزدانی، بهاره (۱۳۹۰) مهارت‌های زندگی از منظر قرآن و روایات، نشریه جوهره وحی، شماره ۳۴

<http://johareh.blogfa.com/post/51>

منابع عربی

قرآن کریم

نهج البلاغه

نهج الفصاحه

۱. ابن ابی الحدید، عبدالحمید (۱۳۷۸ ق.) شرح نهج البلاغه، بیروت: دار احیاء الکتب العربیه
۲. ابن الشعیری، تاج‌الدین محمد (۱۴۰۶ ق) جامع الاخبار، چاپ اول، بیروت: مؤسسه الاعلمی للمطبوعات
۳. بحرانی، یحیی بن حسین (۱۴۳۰ ق) شهاب فی الحکم و الآداب، مشهد: مجمع البحو الاسلامیه
۴. بحرانی، سید هاشم (۱۴۲۸ ق) البرهان فی تفسیر القرآن، قم: دارالمجتبی للمطبوعات
۵. بخاری، محمد ابن اسماعیل (بی تا) صحیح البخاری
۶. الترمذی، محمد بن عیسی، (بی تا) سنن الترمذی، بیروت: دار احیاء التراث العربی
۷. التمیمی الامدی، عبدالواحد (۱۴۰۷ ه ق)، غرر الحکم و درر الکلم، بیروت: مؤسسه الاعلمی للمطبوعات

پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی مهارت آموزی و اشتغال

۸. الحرالعاملی، محمد بن الحسن (۱۳۹۱ هـ. ق) وسایل الشیعه، بیروت: منشورات دار احیاء التراث العربی
۹. الحرانی، ابومحمد الحسن بن علی بن الحسین بن شعبه (۱۳۹۴ هـ. ق) تحف العقول عن آل الرسول(ع)، قم: منشورات مکتبه بصیرتی
۱۰. صدوق، محمد بن علی (۱۳۹۰ هـ. ق) من لا یحضره الفقیه، تهران: منشورات دارالکتب الاسلامیه
۱۱. طبرسی، رضی الدین، مکارم الاخلاق، قم: جامعه مدرسین
۱۲. قتال نیشابوری، محمد بن احمد (۴۲۳ق) روضه الواعظین، قم: دلیل ما
۱۳. قمی، علی بن ابراهیم، تفسیر قمی
۱۴. کراچکی، محمد بن علی (۱۳۶۹ش) کنز الفوائد، قم: مکتبه المصطفوی
۱۵. کلینی، محمد بن یعقوب (۱۳۴۴) اصول کافی، تهران: انتشارات اسلامیة
۱۶. کلینی، محمد بن یعقوب الرازی (۱۳۶۵ش) الکافی، تهران: دارالکتب الاسلامیه، چاپ چهارم
۱۷. کلینی، محمد بن یعقوب (۱۳۹۱ هـ. ق) الفروع من الکافی، تهران: منشورات دارالکتب الاسلامیه
۱۸. متقی هندی، علی بن حسام (۱۳۹۷ق) کنز العمال فی سنن الاقوال و الافعال، تصحیح: صفوة السقا، بیروت، مکتبه التراث الإسلامی، چاپ اول.
۱۹. مجلسی، محمدباقر (۱۴۰۳ هـ. ق) بحار الانوار، بیروت: مؤسسه وفاء، ج ۲
۲۰. النعمان المغربي، ابوحنیفه (بی تا) دعائم الاسلام، قاهره: مکتب المدبولی
۲۱. النوری الطبرسی، میرزا حسین (۱۳۸۲ ق) مستدرک الوسائل، تهران: منشورات المکتبه الاسلامیه
۲۲. نیشابوری، مسلم، صحیح مسلم

منابع لاتین

N.G.A National Governors Association (۲۰۰۴), A Governor's Guide to strengthening state Enterpreneursip Policy, weshington,D,C,NGA Center For Best Practice

وبلاگ ها

<http://www.rajanews.com/detail.asp?id=۱۳۱۷۰۷>

مهارت های تصمیم گیری از نگاه قرآن و ائمه

<http://markaz-ejtemaee۱۵.com/>

مرکز خدمات رفاهی و اجتماعی منطقه ۱۵ شهرداری تهران

<http://tehrankids.com/index.php?newsid=۷۱۷۶>

<http://www.aftabir.com>

سایت آفتاب

<http://khaidaloo.persianblog.ir/post/۱۶>

**پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی
مهارت آموزی و اشتغال**

شناخت مهارت‌ها در برنامه ریزی شغلی

<http://quran.porsemani.ir> .

سایت پرسمان قرآن و حدیث